

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ЗАХИЩЕНІСТЬ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

О. О. ТЮТИМОВ
А. П. ФРАДИНСЬКА

На сьогодні розвиток молоді відбувається, перш за все, з вибору: яким чином і в якому напрямку молода людина хоче розвиватися. Батьки мають неабиякий вплив на особистісне зростання молодих людей, але значущу роль все ж таки відіграє їхнє соціальне оточення.

Наявна ситуація в українському суспільстві та державі потребує у нагальних змінах, спрямованих на підвищення рівня розвитку культурних цінностей, економічних досягнень тощо. Це вимагає формування базових умов, які є сприятливими для кожного наступного етапу перетворень. За усіма соціально-економічними критеріями Україна відстає від більшості країн та залишається на узбіччі світових інноваційних систем. Це, у свою чергу, гальмує її соціально-економічний і політичний розвиток.

Дослідження проблеми перспектив розвитку та захищеності української молоді відображено у працях таких науковців як: Р. Бернс, В. Джемс, Е. Еріксон, К. Роджерс, М. Розенберг та ін.

Метою статті є аналіз наукових поглядів щодо проблеми розвитку та захищеності сучасної молоді в Україні.

Державна молодіжна політика в Україні щодо освіти, соціально-політичної, економічної галузей, розвитку духовного, культурного, фізичного потенціалу молоді та функціонування молодіжних організацій визначається законодавством України. Державна молодіжна політика – це системна діяльність держави. Основними принципами державної молодіжної політики України є наступні:

- 1) повага до поглядів молоді та її переконань;
- 2) надання права і залучення молоді до безпосередньої участі у формуванні та реалізації політики й програм, що стосуються суспільства загалом і молоді зокрема. Головним є – не викрадати ідеї молодих людей, адже молодь теж хоче прогресувати в житті, бажає добра своїй країні та покращення життя у цілому. Але, на жаль, більшість вищих ланок не звертають на їхню працю навіть уваги, відштовхуючи молодих людей з країни, яку б вони могли змінити на краще. Тим самим, вказані вищі ланки спричиняють психологічний дискомфорт молодим таланливим людям;
- 3) правовий та соціальний захист, розвиток і захист інтелектуального потенціалу молоді, покращення умов і створення гарантій для здобуття молоддю освіти, спеціальної професійної підготовки та перепідготовки;
- 4) забезпечення зайнятості молоді, її правового захисту з урахуванням економічних інтересів, професійних і соціальних можливостей суспільства.

Молодь – є важливою основою для сучасного українського суспільства, носієм інтелектуального потенціалу, визначальним чинником соціально-економічного прогресу. Від спроможності молоді бути активною творчою силою значною мірою залежить процес державотворення. Соціальне становище молоді як однієї з найбільш уразливих категорій населення, що характеризується наявністю амбіцій, завищених очікувань щодо перспектив, пошуком власного шляху і прагненням до самореалізації, – є показником успішності суспільства, можливості реалізації його потенціалу [2].

Соціальна служба зайнятості населення створена для вирішення питань, пов'язаних із працевлаштуванням і кадровим забезпеченням усіх сфер діяльності нашої української держави. Актуальним завданням для зазначеної служби – є визначення попиту на ринку праці щодо певних професій, а також дієвого способу підготовки до них майбутніх фахівців. Але потрібно також акцентувати увагу на тому, що вказана служба зайнятості не завжди є спроможною щодо якісного виконання свого завдання. Причина полягає у тому, що іноді молодь не може вибирати те що їй подобається, адже цього не існує.

На сьогодні актуальною проблемою є безробіття молоді, адже саме вона виходить з таких питань як:

1. Нестача інформації щодо потреб сучасного ринку праці під час вибору майбутньої професії;
2. Професія, отримана випускником вищого навчального закладу, часто в нових мінливих умовах не має попиту на ринку праці;
3. Роботодавці часто не спроможні оцінити такі переваги молоді, як мобільність, гнучкість, здатність до швидкого навчання, а з іншого боку, багато випускників не володіють навичками пошуку роботи, ведення переговорів з роботодавцями;
4. Невідповідність завищених вимог молоді відносно високої заробітної плати та сприятливих умов праці наявним можливостям роботодавців;
5. Завищені критерії оцінки професійної підготовки молодих фахівців з боку роботодавців [8].

Ще одна головна проблема сучасної молоді полягає у тому, що роботодавці не поспішають брати на роботу молодих людей, які щойно закінчили вищий навчальний заклад, через відсутність в них досвіду практичної діяльності. Роботодавці вимагають від претендентів на вакансію наявності як мінімум 3-х років стажу роботи за спеціальністю. Але наразі це є великою проблемою, адже роботодавці не бажають брати на практику студентів, пояснюючи це укомплектованим робочим колективом. В багатьох країнах така проблема вирішується досить просто – організації беруть на себе відповідальність за навчання молодого спеціаліста всім необхідним навичкам для певної посади. Важливо звернути увагу на досвід таких держав як ОАЕ, Ізраїль, країни ЄС, Білорусії, яка забезпечує роботою майже усіх.

Аналізуючи вищеописане необхідно звернути увагу на варіантах поліпшення ситуації:

1. Посилити діяльність державних органів у напрямках забезпечення зайнятості молоді;
2. Прагнути до формування в молодих фахівців реальних очікувань щодо майбутньої професії та подальшого працевлаштування;
3. Основним завданням органів служби зайнятості має бути застосування ефективних заходів щодо підвищення шансів молодих людей інтегрувати в структуру ринку праці, знайти свою ланку у ньому та стати конкурентоспроможними;
4. Підвищити конкурентоспроможність на ринку праці окремих категорій молодих громадян (молоді без практичного досвіду роботи, молодих жінок, які мають малолітніх дітей, інвалідів тощо);
5. Приділяти значну увагу розвитку системи перепідготовки, підвищення кваліфікації молодих працівників [8].

Віднедавна у м. Львів активно розвивається ІТ-галузь. Наразі в місті є більше, ніж 140 ІТ-компаній, у яких працює понад чотири тисячі ІТ-фахівців, переважно якими є українці. Наприклад, щороку рівень розвитку ІТ-галузі у м. Львів зростає на 30%. Можна зрозуміти прагнення української молоді потрапити на роботу в зазначену сферу, адже це інтелектуальна та високооплачувана робота. Проте, опанувавши спеціальність, випускники львівських вищих навчальних закладів здебільшого не одразу можуть приступити до роботи в ІТ-компаніях, адже не володіють англійською мовою на достатньому рівні та, відповідно, не витримують конкуренції.

Наразі в Україні йде тотальне накопичення інтелектуальних ресурсів. З метою розвитку українських компаній та успішного продажу їхніх продукцій, існує потреба в людях, які мають досвід 15-20 років роботи в ІТ-сфері.

Заходи для успішного працевлаштування молоді в ІТ-сфері:

1. Спільно зі службою зайнятості необхідно організувати навчальні курси для людей, які наразі не мають роботи або не можуть її знайти та долучитись до галузі ІТ;
2. Вивчення людського капіталу, адже служба зайнятості має заходи для проведення моніторингу випускників вищих навчальних закладів: у якій компетенції вони є, чи задовольняють вони вимоги ІТ-галузі;
3. Професійна орієнтація в школах: математика, англійська мова тощо. Наразі рівень школярів, що вступають до університетів, падає, а без цього ВНЗ не здатні надати їм належну компетенцію.

У межах заходу „Тебе шукає робота” Державний центр зайнятості, асоціація „Інформаційні технології України”, Львівська міська рада, Львівська ОДА, ЛНУ імені І. Франка та НУ „Львівська політехніка”, а також Львівський кластер інформаційних технологій та бізнес-послуг підписали Меморандум про співпрацю в ІТ-галузі. Згідно з документом, сторони зобов'язалися сприяти розвитку цієї галузі, створенню нових робочих місць та підготовці висококваліфікованих спеціалістів.

Ще однією проблемою сучасної молоді є їхнє забезпечення власним житлом. Право громадян України на житло закріплено у ст. 47 Конституції України. Для його реалізації держава має створити умови, за яких кожен громадянин має вирішити житлову проблему шляхом будівництва або придбання житла у власність, взяття в оренду чи отримання соціального житла.

Проблема забезпечення житлом, як і отримання освіти та працевлаштування, вважається однією із першочергових у суспільстві, оскільки відсутність можливості самостійного господарювання призводить до низки негативних наслідків соціально-економічного характеру та є найвагомішою причиною демографічної кризи [5].

Відсутність власної оселі для наших співвітчизників на сьогодні є значущою і найбільш складною проблемою, особливо серед молоді, адже саме житлові труднощі є причиною багатьох розлучень і зниження народжуваності у молодих сім'ях [1; 6]. Країна, яка не дбає про сприятливі умови для молодої сім'ї, залишає себе без майбутнього, адже, як свідчить статистика, до 80% дітей народжується саме у молодих сім'ях [2]. Відсутність перспектив покращення житлових умов впливає також і на проблему „відпливу розумів”, коли найобдарованіша молодь виїжджає до країн, де рівень життя є кращим [4].

Для вирішення проблем забезпечення молоді житлом Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву має вирішувати такі завдання:

1. Розроблення нових фінансово-кредитних програм, спрямованих на розв'язання житлових проблем молоді та інших верств населення;

2. Залучення коштів для кредитування громадян з метою фінансування будівництва (реконструкції) і придбання житлових будинків, об'єктів соціального, науково-технічного, виробничого, торговельного, культурно-побутового і спортивно-оздоровчого призначення;

3. Кредитування, у тому числі – пільгове, та фінансування витрат на будівництво (реконструкцію) і придбання житла для молоді та інших верств населення;

4. Компенсація відсоткової ставки кредитів комерційних банків, наданих молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла тощо [8].

В умовах гострої житлової проблеми в Україні програма молодіжного житлового кредитування, яка реалізується Фондом, є єдиною програмою, що дає молоді змогу отримати нове житло в кредит на пільгових умовах. При цьому, під молодіжним житловим кредитуванням ми розуміємо надання пільгових довготермінових (до 30 років) кредитів молоді для будівництва та придбання житла під іпотеку та механізм часткової компенсації відсотків за кредитами комерційних банків, які надаються молоді на будівництво і придбання житла, що вже дало змогу залучити додатково кредитні ресурси комерційних банків (тобто позабюджетних ресурсів) на реалізацію Державної програми забезпечення молоді житлом

Наразі програми стосовно забезпечення молоді житлом не є досконалими й будуть покращуватись. На сьогодні існують певні пропозиції щодо покращення програми забезпечення молоді житлом:

1. Знизити перший внесок з 3% до 1%;

2. Підвищити віковий бар'єр молоді сім'ї до 35 років, адже часто існує значна вікова різниця в подружній парі;

3. При визначенні платоспроможності сім'ї, враховувати забезпеченість їхніх батьків [3].

На жаль, у програмі „Молодь України” багато чого не виконано. Як засвідчили результати проведеного Рахунковою палатою аудиту використання коштів держбюджету на виконання Державної цільової соціальної програми „Молодь України” Кабінет Міністрів фактично усунувся від комплексного вирішення нагальних проблем, що існують в молоді, яка становить на сьогодні третину населення України. Урядом не забезпечено розроблення і затвердження передбаченої чинним законодавством нової Загальнодержавної програми підтримки молоді, не здійснюється належний контроль.

Чинна програма „Молодь України” не стала рушійною силою у боротьбі з безробіттям у молодіжному середовищі, безпритульністю, СНІДом, іншими соціальними вадами. Численні семінари, конкурси, конференції, форуми, фестивалі, концерти, відзначення різних свят тощо (а це майже 73% проведених за програмою заходів) не забезпечують досягнення результативних показників: утвердження патріотизму молоді, її духовності та моральності, формування свідомого ставлення до збереження здоров'я і боротьби зі шкідливими звичками; не впливають на зменшення кількості молоді серед трудових мігрантів. З кожним роком мігрантів стає більше, тому держава повинна забезпечувати свій народ усім необхідним, щоб життя і розвиток для молоді були чудовими [7].

Крім того, кошти держбюджету в сумі близько 3,46 млн. грн. використовувались на виконання заходів програми з порушеннями законодавчих та нормативних вимог. Зволікання Урядом з реорганізацією центральних органів виконавчої влади, відповідальних за реалізацію державної молодіжної політики, призвело до того, що протягом 6 місяців поточного року так і не вдалося забезпечити функціонування Державної служби молоді та спорту України, а програму – привести до вимог чинного законодавства та розпочати виконання її заходів.

З метою розвитку української держави, потрібно приділяти значну увагу проблемам сучасної молоді. Молодь – це майбутнє людства, майбутнє для нас. Розвиток молоді, розвиток нових технологій, які створюються молодими людьми мають право на існування, тому підтримка державою молодих людей та їхніх прагнень до самореалізації є необхідною.

Доцільними напрямками подальших розвідок є емпіричне дослідження проблеми розвитку та захищеності сучасної української молоді.

Список використаних джерел:

1. Балакірева М. О. Про становище сімей в Україні: доповідь за підсумками: [навч. посібник] / М. О. Балакірева. – К.: Знання-Прес, 2000. – 211 с.
2. Бевз Г. М. Прийомна сім'я, соціально-психологічні виміри: [монографія] / Г. М. Бевз. – К.: Видавничий дім „Слово”, 2010. – 352 с.
3. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї: [курс лекцій] / О.І.Бондарчук. – К.: МАУП, 2001. – 96 с.
4. Захарченко В. Г. Соціально-психологічні особливості готовності молоді до подружнього життя / В. Г. Захарченко // Український соціум. – 2004. – № 1 (3).
5. Зверева І. Д. Соціальний супровід сімей, які опинилися в складних життєвих ситуаціях: [навч. посібник] / І. Д. Зверева. – К.: Знання-Прес, 2006. – 103 с.
6. Калмыкова Е. С. Психологические проблемы первого года семейной жизни / Е. С. Калмыкова // Вопросы психологии, 1983. – №3. – С. 83-89.
7. Капська А. Й Молода сім'я: проблеми та умови її становлення / А. Й. Капська. – К.: ДЦСССМ, 2003. – 184 с.
8. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти / за ред. Е. М. Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2010. – 248 с.